

Lenalidomid (Revlimid®)

Lenalidomid jest lekiem przeciwnowotworowym. Lenalidomid stosuje się do leczenia szpiczaka, niektórych rodzajów chłoniaka oraz zespołów mielodysplastycznych (MDS).

Czym jest lenalidomid?

Lenalidomid stosuje się do leczenia szpiczaka, niektórych rodzajów chłoniaka oraz zespołów mielodysplastycznych (MDS).

Lenalidomid to lek stosowany zarówno w terapii celowanej, jak i w immunoterapii. Działa na kilka różnych sposobów.

Lenalidomid może:

- hamować rozwój nowych naczyń krwionośnych, których komórki nowotworowe potrzebują do wzrostu i rozprzestrzeniania się (jest więc inhibitorem angiogenezy),
- zabijać komórki nowotworowe lub powstrzymać ich wzrost (jest więc inhibitorem wzrostu nowotworu),
- pomagać układowi odpornościowemu atakować i niszczyć komórki nowotworowe (jest więc modulatorem układu odpornościowego).

Najlepiej jest zapoznać się z tymi informacjami wraz z naszymi ogólnymi informacjami na temat leków stosowanych w terapii celowanej i rodzaju nowotworu, na który pacjent choruje.

Zespół onkologiczny objaśni leczenie przy użyciu tego leku oraz związane z nim możliwe skutki uboczne, zanim pacjent wyrazi zgode na jego zastosowanie.

Więcej informacji na temat leczenia

Niniejsze informacje są aktualne w momencie ich publikacji. Niekiedy jednak między kolejnymi redakcjami niniejszej broszury wiedza na temat opisanego tutaj leczenia lub jego skutków ubocznych może ulec zmianie.

W razie potrzeby uzyskania dodatkowych informacji na temat opisanego tu leczenia można porozmawiać z zespołem onkologicznym. Można też wejść na stronę internetową elektronicznego kompendium leków (electronic Medicines Compendium, eMC), w której znajdują się ulotki informacyjne dla pacjentów na temat poszczególnych leków.

Jak podaje się lenalidomid?

Pacjent przyjmuje lenalidomid w formie kapsułek. Oznacza to, że można przyjmować go w domu. Lenalidomid stosuje się:

- łącznie ze sterydem, np. deksametazonem,
- z innymi lekami przeciwnowotworowymi, takimi jak chemioterapia lub terapia celowana.

Podczas leczenia pacjent spotka się z osobą z zespołu onkologicznego, np.

- onkologiem,
- pielęgniarką specjalistą,
- specjalistą farmaceutą.

W niniejszej broszurze osoby te nazywamy odpowiednio: lekarzem, pielęgniarką lub farmaceutą.

Podczas leczenia wykonuje się regularne badania krwi. Robi się to, aby sprawdzić, czy leczenie jest dla pacjenta bezpieczne.

Przed rozpoczęciem leczenia pacjent spotyka się z lekarzem, pielęgniarką lub farmaceutą. Rozmowy te dotyczą wyników badań krwi oraz samopoczucia pacjenta.

Przebieg leczenia

Lenalidomid przyjmuje się zazwyczaj raz dziennie przez 21 dni (3 tygodnie). Następnie wprowadza się 7-dniową (tygodniową) przerwę w stosowaniu leku. Potem powtarza się ten sam schemat.

Przyjmując lenalidomid łącznie z bortezomibem w celu leczenia szpiczaka mnogiego, zazwyczaj przyjmuje się lenalidomid raz dziennie przez 14 dni (2 tygodnie). Następnie wprowadza się 7-dniową (tygodniową) przerwę w stosowaniu leku. Potem powtarza się ten sam schemat.

Pielęgniarka, farmaceuta lub lekarz omawia z pacjentem plan leczenia.

Przyjmowanie kapsułek lenalidomidu

Dostępne są kapsułki lenalidomidu o różnej mocy. Lekarz, pielęgniarka lub farmaceuta powiedzą pacjentowi, ile kapsułek każdego rodzaju ma przyjmować. Zawsze należy przyjmować je według zaleceń. Jest to ważne, gdyż dzięki temu można mieć pewność, że działają one możliwie najbardziej skutecznie.

Należy pamiętać, aby:

- połykać kapsułki w całości, popijając je szklanką wody,
- nie należy ich żuć, rozpuszczać, zgniatać ani łamać,
- brać kapsułki codziennie o tej samej porze.

Jeśli pacjent zapomniał przyjąć dawkę, powinien zażyć ją najszybciej, jak to możliwe, chyba że do następnej dawki pozostało mniej niż 12 godzin. Jeśli do następnej dawki pozostało mniej niż 12 godzin, nie należy przyjmować pominiętej dawki. Nigdy nie należy przyjmować podwójnej dawki leku. Należy skontaktować się ze szpitalem pod podanym numerem całodobowym w celu uzyskania porady.

Inne kwestie dotyczące kapsułek, o których należy pamiętać:

- Kapsułki należy przechowywać w oryginalnym opakowaniu w temperaturze pokojowej, z dala od źródeł wilgoci, ciepła i bezpośredniego działania promieni słonecznych.
- Należy trzymać je w bezpiecznym miejscu, poza wzrokiem i zasięgiem dzieci.
- Przed użyciem kapsułek należy wyjąć je ostrożnie z opakowania. Nie należy dotykać kapsułek bez rękawiczek, a po zażyciu leku trzeba dokładnie umyć ręce.
- Jeśli po ich zażyciu pacjent ma nudności (wymiotuje), należy skontaktować się ze szpitalem pod podanym numerem całodobowym w celu uzyskania porady.
- Nie należy wyrzucać niewykorzystanych kapsułek. Należy je zwrócić zespołowi onkologicznemu w szpitalu.

Laktoza

Opisane tu leczenie obejmuje leki mające w składzie laktozę. W przypadku nietolerancji niektórych cukrów należy porozmawiać o tym z lekarzem przed rozpoczęciem leczenia.

Zapobieganie ciąży w trakcie przyjmowania lenalidomidu

W trakcie przyjmowanie lenalidomidu należy powstrzymać się od stosunków seksualnych, których celem jest zajście w ciążę lub zapłodnienie. Lek ten może doprowadzić do poważnych uszkodzeń rozwijającego się płodu. Pacjenci przyjmujący ten lek biorą udział w programie dotyczącym zapobiegania ciąży.

Lekarz lub pielęgniarka specjalista przekażą informacje na temat zagrożenia, które stwarza lenalidomid w ciąży. Pacjent będzie musiał podpisać zgode po zapoznaniu się z tymi informacjami.

Jeśli osoba z rakiem może zajść w ciążę

Jeśli osoba z rakiem może zajść w ciążę, przed rozpoczęciem terapii wykonuje się u niej test ciążowy. Test ciążowy zostanie powtórzony:

- co 4 tygodnie w trakcie leczenia,
- przez 4 tygodnie po zakończeniu leczenia.

W trakcie terapii należy również stosować skuteczną formę antykoncepcji, np.:

- implant,
- zastrzyki,
- minipigułki (tabletki antykoncepcyjne z progesteronem).

Tabletki mieszane nie są zalecane, ponieważ zwiększają ryzyko wystąpienia zakrzepów krwi u osoby z rakiem. Antykoncepcję należy stosować:

- przez 4 tygodnie przed leczeniem,
- podczas leczenia,
- przez 4 tygodnie po zakończeniu leczenia.

Jeśli osoba z rakiem uważa, że mogła zajść w ciążę w którymś momencie leczenia, powinna natychmiast powiadomić lekarza lub pielęgniarkę specjalistę.

Jeśli osoba z rakiem może kogoś zapłodnić

Jeśli partnerka pacjenta jest w stanie zajść w ciążę, należy używać prezerwatywy podczas stosunku płciowego:

- podczas przyjmowania lenalidomidu,
- przez 1 tydzień po zakończeniu leczenia.

Zaleca się to, ponieważ lenalidomid może przedostać się do nasienia i uszkodzić rozwijający się płód.

Jeżeli osoba z rakiem uważa, że osoba, z którą utrzymuje stosunki seksualne, mogła zajść w ciążę w którymś momencie leczenia, powinna natychmiast powiadomić lekarza lub pielęgniarkę specjalistę.

Skutki uboczne

Opisujemy tutaj najczęściej występujące skutki uboczne leczenia. Przedstawiamy również niektóre z rzadziej pojawiających się skutków ubocznych.

U jednego pacjenta mogą wystąpić niektóre z opisanych tu skutków ubocznych, jednak mało prawdopodobne jest, że wystąpią u niego one wszystkie. Pacjent może doświadczyć pewnych skutków ubocznych, również tych rzadziej występujących, których tu nie wymieniono.

Inne rodzaje leczenia nowotworu mogą wywołać inne skutki uboczne. Jeżeli pacjent jest również poddawany innemu leczeniu onkologicznemu, mogą u niego wystąpić inne skutki uboczne.

O zaobserwowanych skutkach ubocznych należy zawsze poinformować lekarza, pielęgniarkę lub farmaceutę. Mogą oni:

- przepisać leki, które pomogą ograniczyć niektóre ze skutków ubocznych,
- udzielić informacji na temat łagodzenia skutków ubocznych.

Ważne jest, aby przyjmować leki ściśle według zaleceń. Dzięki temu jest bardziej prawdopodobne, że będą one skuteczne.

Poważne i zagrażające życiu skutki uboczne

Niektóre metody leczenia nowotworów mogą wywoływać poważne skutki uboczne. Czasami mogą stanowić one zagrożenie dla życia. Lekarz, pielęgniarka lub farmaceuta może wyjaśnić ryzyko wystąpienia takich skutków ubocznych u danego pacjenta.

Kontakt ze szpitalem

Lekarz, pielęgniarka lub farmaceuta przekaze pacjentowi całodobowe numery do szpitala. Jeśli pacjent poczuje się źle lub będzie potrzebować porady, może zadzwonić pod podane numery o dowolnej porze dnia lub nocy. Należy zapisać te numery w telefonie lub trzymać je w bezpiecznym miejscu.

Bardzo częste skutki uboczne

Te skutki uboczne występują u 10 lub więcej osób na 100 (10% lub więcej), u których zastosowano to leczenie.

Ryzyko infekcji

Opisane tutaj leczenie może zmniejszyć liczbę krwinek białych. Krwinki te zwalczają infekcje. Jeśli liczba białych krwinek jest niska, zwiększa się podatność na infekcje. Niski poziom krwinek białych to tzw. neutropenia.

Gdy poziom krwinek białych jest niski, infekcja może okazać się bardzo poważna. W przypadku wystąpienia infekcji należy jak najszybciej przystąpić do jej leczenia. W razie wystąpienia u pacjenta któregośkolwiek z poniższych objawów należy natychmiast skontaktować się ze szpitalem, dzwoniąc pod całodobowy numer telefonu:

- temperatura powyżej 37,5°C,
- temperatura poniżej 36°C,
- złe samopoczucie, nawet przy prawidłowej temperaturze ciała,
- objawy infekcji.

Objawy infekcji to między innymi:

- dreszcze i drżenie,
- ból gardła,
- kaszel,
- duszność,
- biegunka,
- konieczność częstego oddawania moczu lub dyskomfort w trakcie oddawania moczu.

Ważne jest, aby postępować zgodnie z wszelkimi zaleceniami zespołu onkologicznego.

Poziom krwinek białych zazwyczaj wraca do normy przed kolejnym podaniem leku. Przed kontynuacją chemioterapii pacjent zostaje poddany badaniu krwi. Jeśli poziom krwinek białych jest niski, lekarz może nieznacznie opóźnić podanie leków do czasu podwyższenia się poziomu tych krwinek.

Pacjent może otrzymać lek o nazwie G-CSF. Pobudza on organizm do wytwarzania większej liczby krwinek białych. Przyjmuje się go w postaci zastrzyku podskórnego.

Sinienie i krwawienie

Opisane tutaj leczenie może prowadzić do zmniejszenia liczby płytek krwi. Płytki krwi to komórki, które biorą udział w krzepnięciu krwi.

Jeśli liczba płytek krwi jest niska, łatwiej mogą pojawiać się siniaki lub krwawienie. U pacjenta mogą wystąpić:

- krwawienie z nosa,
- krwawienie z dziąseł,
- obfite miesiączkowanie,
- krew w moczu lub stolcu,
- drobne czerwone, brązowe lub fioletowe plamki, które mogą wyglądać jak wysypka – może to być trudne do stwierdzenia u osób o czarnym lub brązowym kolorze skóry.

W razie wystąpienia siniaków lub krwawienia z niewyjaśnionej przyczyny należy natychmiast skontaktować się ze szpitalem, dzwoniąc pod podany numer całodobowy. Może być konieczne podanie kroplówki w celu dostarczenia pacjentowi dodatkowych płytek krwi. Nazywa się to transfuzją płytek krwi.

Anemia (niski poziom krwinek czerwonych)

Opisane tutaj leczenie może zmniejszyć liczbę krwinek czerwonych. Krwinki czerwone transportują tlen po całym organizmie. Jeżeli liczba krwinek czerwonych jest niska, nazywa się to niedokrwistością (anemią). Pacjent może doświadczać:

- wyraźnego spadku energii,
- duszności,
- zawrotów głowy.

W razie wystąpienia wyżej wymienionych objawów należy natychmiast skontaktować się ze szpitalem, dzwoniąc pod całodobowy numer telefonu. Pacjent może wymagać leczenia anemii. W razie znacznej anemii może zaistnieć potrzeba podania pacjentowi kroplówki uzupełniającej poziom krwinek czerwonych. Nazywa się to transfuzją krwi.

Zmiany skórne

Opisane tutaj leczenie może wpływać na skórę. Jeśli skóra pacjenta staje się wysuszona, powinien on spróbować codziennie używać preparatów oczyszczających bez zawartości mydła oraz nieperfumowanego kremu nawilżającego.

Opisane tutaj leczenie może również:

- wywoływać wysypkę, która może stawać się swędząca,
- sprawiać, że skóra pacjenta w niektórych obszarach stanie się ciemniejsza,
- sprawić, że pacjent stanie się bardziej wrażliwy na słońce.

Podczas leczenia i przez kilka miesięcy po jego zakończeniu skóra może łatwiej ulegać poparzeniom. Należy stosować krem przeciwsłoneczny z filtrem o wartości co najmniej SPF 30. SPF oznacza wskaźnik ochrony przeciwsłonecznej. Należy też nosić odzież zakrywającą całe ciało i nakrycie głowy.

O wszelkich zmianach skórnych należy zawsze poinformować lekarza, pielęgniarkę lub farmaceutę. Udzielą oni porady lub przepiszą odpowiednie kremy lub leki. Zmiany skórne są zazwyczaj tymczasowe i ustępują po zakończeniu leczenia.

Biegunka

Przyjmowanie opisanego tutaj leku może wywoływać biegunkę. Biegunka oznacza wydalanie większej niż zwykle ilości stolca (kału) lub oddawanie stolców wodnistych albo luźnych. Można odczuwać również skurcze żołądka. Jeśli pacjent ma stomię, może ona być bardziej aktywna niż zwykle.

Jeżeli pacjent oddaje luźne stolce 3 lub więcej razy na dzień i nie jest to dla niego typowe, powinien jak najszybciej skontaktować się ze szpitalem, dzwoniąc pod całodobowy numer telefonu. Należy postępować według otrzymanych zaleceń dotyczących:

- przyjmowania leków przeciwbiegunkowych,
- picia dostatecznej ilości płynów w celu nawodnienia organizmu oraz uzupełnienia soli i minerałów,
- zmian w diecie, które mogą być pomocne.

Lekarz może również poprosić pacjenta o próbkę kału do zbadania w kierunku infekcji.

Ból jamy ustnej i gardła

Przyjmowanie opisanego tutaj leku może wywoływać ból jamy ustnej i gardła. U pacjenta może również wystąpić owrzodzenie jamy ustnej. Może to spowodować zwiększoną podatność na infekcje jamy ustnej lub gardła. Zęby lub protezy należy myć miękką szczoteczką rano i wieczorem oraz po posiłkach.

Należy natychmiast skontaktować się ze szpitalem, dzwoniąc pod całodobowy numer telefonu, w następujących sytuacjach:

- ból w jamie ustnej lub gardle ogranicza przyjmowaną ilość jedzenia lub płynów;
- w jamie ustnej, na języku lub ustach pojawiły się pęcherze, owrzodzenia lub białe plamy.

Personel szpitala może doradzić, przekazać płyn do płukania jamy ustnej lub leki, które pomogą zmniejszyć ból lub wyleczyć ewentualną infekcję. Należy stosować się do otrzymanych wskazówek i:

- pić dużą ilość płynów,
- unikać alkoholu i tytoniu,
- unikać pokarmów, które mogą podrażnić jamę ustną i gardło.

Zaparcia

Opisane tutaj leczenie może wywoływać zaparcia. Zaparcie oznacza niemożność oddawania stolca tak często, jak zwykle. Czynność ta może być trudna lub bolesna. Oto kilka rad, które mogą pomóc:

- Należy pić co najmniej 2 litry (3½ pinty) płynów dziennie.
- Należy spożywać produkty spożywcze zawierające duże ilości błonnika, takie jak owoce, warzywa i chleb pełnoziarnisty.
- Należy regularnie wykonywać niezbyt forsowne ćwiczenia fizyczne, takie jak krótkie spacerunki.

W przypadku wystąpienia zaparcia należy skontaktować się ze szpitalem, dzwoniąc pod całodobowy numer telefonu w celu uzyskania porady. Personel szpitala może podać środki przeczyszczające, które złagodzą dolegliwości.

Jeśli pacjent nie oddał stolca od ponad dwóch dni i wymiotuje, należy natychmiast zadzwonić pod podany numer całodobowy.

Nudności

Nie jest powszechne, aby pacjent miał nudności podczas tego leczenia. Jednak lekarz, pielęgniarka lub farmaceuta przepisze leki przeciwwymiotne, aby zapobiec występowaniu nudności lub je ograniczyć. Leki te należy przyjmować ściśle według zaleceń. W razie odczuwania nudności należy często pić płyny małymi łykami i regularnie spożywać niewielkie porcje jedzenia. Ważne jest, aby przyjmować wystarczającą ilość płynów.

Jeśli pacjent w dalszym ciągu odczuwa nudności lub wymiotuje raz lub dwa razy na 24 godziny, należy jak najszybciej skontaktować się ze szpitalem, dzwoniąc pod podany numer całodobowy. Personel szpitala udzieli porad w tym zakresie.

Zaburzenia smaku

Niektóre rodzaje jedzenia mogą wydawać się bez smaku lub smakować inaczej. Należy próbować różnych potraw, aby znaleźć takie, które smakują najlepiej. Pacjent może również odczuwać gorzki lub metaliczny posmak w ustach. Lekarz, pielęgniarka lub farmaceuta mogą udzielić porady w tym zakresie. Pomocne może być:

- ssanie kwaśnych cukierków lub landrynek bez cukru,
- spożywanie zimnych artykułów spożywczych,
- jedzenie świeżych owoców o wyrazistym smaku.

Mamy więcej informacji na temat radzenia sobie z zaburzeniami smaku.

Brak apetytu

Opisane tutaj leczenie może mieć wpływ na apetyt. Nie należy martwić się w przypadku utraty apetytu trwającej jeden lub dwa dni. Jeśli jednak apetyt nie wróci po kilku dniach lub pacjent chudnie, należy powiedzieć o tym lekarzowi, pielęgniarce lub farmaceucie. Personel szpitala może udzielić porad w tym zakresie. Mogą także zalecić pacjentowi przyjmowanie suplementów diety lub napojów albo zasugerować zmianę diety lub zwyczajów żywieniowych.

Ból brzucha

Pacjent może odczuwać ból w okolicy brzucha albo uskarżać się na niestrawność. Lekarz, pielęgniarka lub farmaceuta mogą udzielić porady w tym zakresie lub zastosować leczenie. Pacjent powinien natychmiast skontaktować się ze szpitalem, dzwoniąc pod całodobowy numer telefonu, jeżeli występujące u niego objawy nie mijają lub nasilają się.

Uczucie zmęczenia

Uczucie zmęczenia jest częstym skutkiem ubocznym tego leczenia. Często nasila się ono pod koniec leczenia i utrzymuje przez kilka tygodni po jego zakończeniu. Nie należy się spieszyć i powinno się planować dni tak, aby mieć czas na odpoczynek. Niezbyt forsowne ćwiczenia, na przykład krótki spacer, mogą pomóc złagodzić uczucie zmęczenia.

W razie odczuwania senności nie należy prowadzić pojazdów ani obsługiwać maszyn.

Zmiany nastroju i problemy ze snem

Pacjent może zmagać się z huśtawką nastrojów – odczuwać radość w jednym momencie, a smutek w następnym. Niektórzy pacjenci przyjmujący ten lek mogą doświadczyć obniżenia nastroju lub depresji. Można również mieć problemy ze snem lub zauważyć zmiany w swoim rytmie dobowym. W razie zauważenia u siebie tych objawów należy porozmawiać o tym z pielęgniarką specjalistą lub lekarzem.

Ból mięśni, stawów lub nowotworów

Przez kilka dni po podaniu leków pacjent może odczuwać ból stawów lub mięśni. Pacjent może odczuwać ból w miejscu występowania nowotworu. Jeżeli tak się dzieje, należy zawsze poinformować o tym lekarza, pielęgniarkę lub farmaceutę. Mogą oni przepisać środki przeciwbólowe i udzielić porady. Mogą również powiedzieć, czy środki przeciwbólowe, które pacjent zazwyczaj stosuje, są odpowiednie. Ból złagodzić mogą ciepłe kąpiele i regularny odpoczynek.

Należy poinformować lekarza, pielęgniarkę lub farmaceutę, jeśli ból nie ustępuje.

Drętwienie lub mrowienie w rękach lub stopach (neuropatia obwodowa)

Przyjmowanie opisanego tutaj leczenia ma wpływ na nerwy, co może prowadzić do drętwienia, mrowienia lub uczucia bólu w rękach czy stopach. Pacjent może mieć trudności przy zapinaniu guzików lub wykonywaniu innych czynności wymagających precyzji.

W przypadku wystąpienia takich objawów należy poinformować o tym lekarza. Niekiedy w takiej sytuacji trzeba zmniejszyć dawkę leku.

Gromadzenie się płynów

Opisane tutaj leczenie może powodować zbieranie się płynów w organizmie. Ten stan ustępuje powoli po zakończeniu leczenia. Należy skontaktować się ze szpitalem, dzwoniąc pod całodobowy numer telefonu w następujących sytuacjach:

- przybranie na wadze,
- opuchlizna twarzy, nóg lub kostek.

Pracownicy szpitala mogą doradzić lub zastosować odpowiednie leczenie.

Problemy z oczami

W razie wystąpienia niewyraźnego widzenia lub innych zmian wzroku podczas leczenia pacjent powinien poinformować o tym lekarza lub pielęgniarkę.

Zmiany poziomu cukru we krwi

Opisane tutaj leczenie może zmienić poziom cukru we krwi i zwiększać ryzyko cukrzycy. Krew pacjenta jest regularnie poddawana badaniom w celu kontrolowania pracy tego organu.

Objawy podwyższonego poziomu cukru we krwi to:

- pragnienie,
- potrzeba oddawania moczu częściej niż zwykle,
- uczucie większego niż zwykle zmęczenia.

Należy zadzwonić pod podany numer całodobowy w razie wystąpienia któregośkolwiek z poniższych objawów w trakcie leczenia lub po jego zakończeniu:

Jeśli pacjent ma już cukrzycę, poziom cukru w jego krwi może być wyższy niż zazwyczaj. Pacjenci cierpiący na cukrzycę muszą zazwyczaj częściej sprawdzać swój poziom cukru we krwi. Żeby sobie z tym poradzić, może potrzebować porady i wsparcia swojego lekarza pierwszego kontaktu lub zespołu diabetologicznego.

Wpływ na nerki

Opisane tutaj leczenie może wpłynąć na funkcjonowanie nerek. Wpływ ten jest zazwyczaj łagodny i ustępuje po zakończeniu leczenia. Aby sprawdzić, czy nerki funkcjonują prawidłowo, przeprowadza się badania krwi.

Należy skontaktować się ze szpitalem, dzwoniąc pod całodobowy numer telefonu w następujących sytuacjach:

- krew w moczu,
- rzadsze oddawanie moczu lub oddawanie mniejszej ilości moczu niż zwykle.

Picie płynów pomaga chronić nerki. Zazwyczaj zaleca się pić co najmniej 2 litry (trzy i pół pinty) płynów dziennie. Należy jednak postępować zgodnie ze wskazówkami otrzymanymi od swojego lekarza, pielęgniarki lub farmaceuty w sprawie ilości, która jest odpowiednia dla danego pacjenta.

Wpływ na wątrobę

Opisane tu leczenie może wpłynąć na funkcjonowanie wątroby. Krew pacjenta jest regularnie poddawana badaniom w celu kontrolowania pracy tego organu. Czasami zmiany dotyczące wątroby mogą być poważne. Należy natychmiast skontaktować się ze szpitalem, dzwoniąc pod całodobowy numer telefonu, w razie wystąpienia któregokolwiek z niżej wymienionych objawów:

- zażółcenie skóry lub oczu,
- duża senność,
- ciemny mocz,
- niewyjaśnione sinienie lub krwawienie,
- ból z prawej strony brzucha.

Ryzyko wystąpienia zakrzepu

Nowotwór i niektóre leki przeciwnowotworowe mogą zwiększać ryzyko wystąpienia zakrzepu. Należy niezwłocznie zadzwonić pod podany numer całodobowy w razie wystąpienia któregokolwiek z poniższych objawów w trakcie leczenia lub po jego zakończeniu:

- pulsujący ból lub opuchlizna nóg albo rąk,
- miejscowe zaczerwienienie skóry – u osób o czarnej lub brązowej skórze może to być trudniejsze do stwierdzenia, ale skóra może stać się ciemniejsza,
- nagły atak duszności lub kaszlu.

Należy zadzwonić pod numer alarmowy 999 w razie doświadczenia którekolwiek z poniższych objawów:

- ból w klatce piersiowej,
- trudności z oddychaniem.

Zakrzepy są groźne, jednak lekarz może przepisać tzw. antykoagulanty. Leki te rozrzedzają krew. Lekarz, pielęgniarka lub farmaceuta mogą przekazać pacjentowi więcej informacji na temat zapobiegania zakrzepom i ich leczenia.

Inne skutki uboczne

Powyższe skutki uboczne występują u mniej niż 10 na 100 osób (mniej niż 10%) w czasie leczenia. Niektóre z nich są znacznie rzadsze, ale nadal warto o nich wiedzieć. Rzadkie skutki uboczne występują u mniej niż 1 na 1000 osób (mniej niż 0,1%).

Zmiany ciśnienia krwi

Leczenie to może powodować niskie lub wysokie ciśnienie krwi. Wszelkie problemy z ciśnieniem krwi należy zgłaszać lekarzowi lub pielęgniarce. Podczas leczenia pielęgniarka regularnie kontroluje ciśnienie krwi pacjenta. Należy poinformować ją o ewentualnym pojawieniu się zawrotów lub bólu głowy.

Zmiany dotyczące słuchu

Opisane tutaj leczenie może mieć wpływ na słuch i w niektórych przypadkach może powodować jego utratę. Pacjent może doświadczać dzwonienia w uszach. Nazywamy to szumami usznymi. Pacjent może również nie słyszeć niektórych wysokich dźwięków. Zaburzenia słuchu mogą ustąpić po zakończeniu leczenia. Nie zawsze jednak tak jest. Jeśli pacjent zauważy u siebie jakiegokolwiek zmiany w słyszeniu, powinien zgłosić je lekarzowi, pielęgniarce lub farmaceucie.

Problemy z erekcją

Pacjent może nie dostawać lub nie utrzymywać erekcji tak, jak przed leczeniem.

Wpływ na funkcjonowanie serca

Leczenie opisanym tutaj lekiem może mieć wpływ na serce. Pacjent może zostać poddany badaniom w celu sprawdzenia funkcjonowania serca. Mogą być one wykonywane przed leczeniem, w jego trakcie i po nim.

Jeśli leczenie powoduje problemy z sercem, lekarz może zmienić stosowany rodzaj terapii.

Należy niezwłocznie zadzwonić pod podany numer całodobowy w razie wystąpienia któregokolwiek z poniższych objawów w trakcie leczenia lub po jego zakończeniu:

- duszność,
- zawroty głowy,
- zmiany rytmu serca (palpitacje),
- opuchnięte stopy i kostki.

Objawy te mogą być także wynikiem innych chorób, ale ważne jest, aby zgłosić się na badanie do lekarza. Należy zadzwonić pod numer alarmowy 999 w razie doświadczenia którejkolwiek z poniższych objawów:

- ból, uczucie ciężkości lub ucisku w klatce piersiowej,
- trudności z oddychaniem.

Zespół rozpadu guza (TLS)

U niektórych pacjentów może pojawić się schorzenie nazywane zespołem rozpadu guza (TLS). Na początku leczenia ryzyko jest najwyższe. TLS występuje, gdy leczenie powoduje, że duża liczba komórek nowotworowych umiera i szybko się rozpada. Powoduje to uwalnianie dużej ilości odpadów do krwi i może wpływać na nerki i serce.

TLS można zapobiegać lub leczyć. Krew pacjenta będzie regularnie poddawana badaniom w celu kontroli pod kątem TLS. U pacjenta mogą wystąpić:

- dodatkową ilość płynów za pomocą kroplówki,
- leki takie jak allopurynol w postaci tabletek lub rasburykaza w postaci kroplówki.

Pomóc może także picie co najmniej 2 litrów (3½ pinty) płynów dziennie.

Postępująca wieloogniskowa leukoencefalopatia (PML)

W bardzo rzadkich przypadkach opisane tu leczenie może wywołać następujące objawy:

- nieostre lub utrata wzroku albo podwójne widzenie,
- trudności z mówieniem,
- osłabienie ręki lub nogi,
- zmiany w sposobie chodzenia lub z zachowaniem równowagi,
- trwałe odrętwienie,
- upośledzone czucie lub utrata czucia,
- utrata pamięci lub dezorientacja.

Wszystkie powyższe objawy są objawami poważnego, potencjalnie śmiertelnego schorzenia mózgu zwanego postępującą wieloogniskową leukoencefalopatią.

Jeśli pacjent miał takie objawy jeszcze przed rozpoczęciem terapii lenalidomidem, powinien natychmiast powiadomić o wszelkich zmianach objawów lekarza lub pielęgniarkę.

Reakcja alergiczna

U niektórych osób podczas leczenia występuje reakcja alergiczna. Niektóre z możliwych objawów reakcji alergicznej:

- uczucie gorąca lub rozpalenie widoczne na twarzy,
- dreszcze,
- świąd,
- wysypka na skórze,
- zawroty głowy lub nudności,
- ból głowy,
- uczucie duszności lub świszczący oddech,
- obrzęk twarzy lub ust,
- ból pleców, brzucha lub w klatce piersiowej.

W razie wystąpienia powyższych objawów lub złego samopoczucia w czasie leczenia należy natychmiast skontaktować się ze szpitalem, dzwoniąc pod podany całodobowy numer telefonu.

Poważne zmiany skórne

W rzadkich przypadkach opisany tutaj lek może doprowadzić do poważnej reakcji skórnej, z którą natychmiast należy zgłosić się do szpitala na leczenie.

Pacjent nie powinien przyjmować już więcej tego leku i powinien natychmiast skontaktować się ze szpitalem, dzwoniąc pod całodobowy numer telefonu, jeżeli wystąpi u niego którykolwiek z poniższych objawów:

- wysypka, która się powiększa,
- pęcherze lub łuszczenie się skóry,
- objawy grypopodobne, takie jak wysoka temperatura i ból stawów,
- rany na wargach lub w ustach.

Inne ważne informacje

Wirusowe zapalenie wątroby typu B i półpasiec

U pacjentów poddanych opisanemu tu leczeniu mogą się uaktywnić ponownie niektóre infekcje wirusowe. Może to wymagać leczenia środkami antywirusowymi. Do tych infekcji należą wirusowe zapalenie wątroby typu B i półpasiec. Lekarz lub pielęgniarka omawia tę kwestię z pacjentem. Przed rozpoczęciem leczenia u pacjenta przeprowadza się badanie krwi, aby sprawdzić, czy przechodził wirusowe zapalenie wątroby typu B.

Drugi nowotwór

Opisane tutaj leczenie może zwiększyć ryzyko rozwoju drugiego nowotworu, nawet wiele lat później. To zjawisko występuje rzadko. Zazwyczaj jednak korzyści z leczenia zdecydowanie przeważają nad tym ryzykiem. Lekarz, pielęgniarka lub farmaceuta może udzielić więcej informacji na ten temat.

Prowadzenie pojazdów mechanicznych

Lenalidomid może wpływać na zdolność prowadzenia pojazdów mechanicznych. Nie należy prowadzić pojazdów mechanicznych w przypadku pojawienia się niewyraźnego widzenia, zawrotów głowy, silnego zmęczenia lub senności. Jeśli pacjent nie jest pewny, czy prowadzenie pojazdu jest bezpieczne, powinien porozmawiać o tym z lekarzem.

Inne leki

Niektóre leki mogą wpływać na działanie opisaną tutaj terapii lub być dla pacjenta szkodliwe w trakcie jej stosowania. Należy zawsze powiedzieć lekarzowi, pielęgniarce lub farmaceucie o wszystkich substancjach, które pacjent przyjmuje lub planuje przyjmować, w tym:

- lekach przepisanych przez lekarza,
- lekach zakupionych w sklepie, aptece lub online,
- witaminach lub suplementach,
- lekach ziołowych, terapiach uzupełniających lub homeopatycznych,
- narkotykach rekreacyjnych, takich jak marihuana.

Szczepienia

Lekarze zazwyczaj zalecają, aby osoby cierpiące na nowotwór zaszczepiły się przeciwko grypie i koronawirusowi (covid). Szczepienia pomagają ograniczyć ryzyko wystąpienia poważnej choroby w wyniku zakażenia się tymi wirusami. Szczepionki te są odpowiednie dla większości osób, w tym dla osób z osłabionym układem odpornościowym.

Jeśli układ odpornościowy pacjenta jest osłabiony, należy unikać szczepionek żywych. Szczepionki żywe mogą wywołać złe samopoczucie, ponieważ zawierają bardzo słabą wersję choroby, przeciwko której są podawane. Szczepionki żywe obejmują szczepionkę przeciw półpaścowi (Zostavax®) i szczepionkę przeciwko żółtej febrze.

Ważne jest, aby poprosić lekarza, pielęgniarkę lub farmaceutę o poradę w kwestii szczepionek. Mogą oni wyjaśnić, czy szczepionki są dla pacjenta odpowiednie i kiedy najlepiej je przyjąć.

Krwiodawstwo

Nie wolno oddawać krwi w trakcie opisanego tu leczenia i przez tydzień po jego zakończeniu.

Antykoncepcja

Lekarz, pielęgniarka lub farmaceuta zalecą, aby w trakcie leczenia i przez jakiś czas po jego zakończeniu powstrzymać się od stosunków seksualnych, których celem jest poczęcie dziecka. Leki chemioterapeutyczne mogą uszkodzić rozwijający się płód.

Ważne jest, aby używać antykoncepcji zapobiegającej poczęciu dziecka. Posiadamy więcej informacji na temat zapobiegania ciąży podczas stosowania lenalidomidu.

Należy postępować zgodnie z zaleceniami lekarza, pielęgniarki lub farmaceuty o:

- rodzaju antykoncepcji,
- okresu po zakończeniu leczenia, przez który należy kontynuować stosowanie antykoncepcji.

Karmienie piersią

Zaleca się nie karmić piersią podczas opisanego tutaj leczenia oraz przez pewien czas po jego zakończeniu. Jest to spowodowane faktem, iż leki mogą przedostać się do organizmu dziecka z mlekiem matki.

Lekarz, pielęgniarka lub farmaceuta mogą udzielić więcej informacji na ten temat.

Płodność

Niektóre leki przeciwnowotworowe mogą wpływać na możliwość zajścia w ciążę lub zapłodnienia. W razie zaniepokojenia tym faktem należy porozmawiać o tym z lekarzem przed rozpoczęciem leczenia.

Leczenie z przyczyn nienowotworowych i leczenie stomatologiczne

W razie potrzeby uzyskania pomocy lekarskiej z powodów niezwiązanych z nowotworem należy zawsze poinformować personel medyczny, że jest się objętym leczeniem przeciwnowotworowym. Należy podać dane kontaktowe onkologa prowadzącego lub zespołu onkologicznego, aby personel medyczny mógł się z nim skonsultować.

Jeżeli pacjent ma wizytę u stomatologa, powinien zawsze poinformować go o leczeniu przeciwnowotworowym. Przed wizytą u stomatologa należy zasięgnąć porady prowadzącego zespołu onkologicznego.

Nasze materiały

Nasza broszura informacyjna została napisana, przejrzana oraz zredagowana przez zespół Cancer Information Development organizacji Macmillan Cancer Support. Jej treść skonsultowano również ze specjalistami w dziedzinie medycyny i zdrowia oraz pacjentami chorymi na nowotwory.

Bibliografia

Na stronie [elektronicznego kompendium leków](#) (electronic Medicines Compendium, [eMC](#)) można pobrać ulotkę informacyjną dla pacjentów (Patient Information Leaflet, PIL), aby uzyskać bardziej szczegółowe informacje. Ulotka ta wymienia wszystkie znane skutki uboczne.

Zespół Cancer Information Development

Autor

Data redakcji

Redakcja tekstu: 1 lipca 2024 r.

Następna planowana redakcja tekstu: 1 lipca 2026 r.

Patient Information Forum

Our cancer information meets the [PIF TICK](#) quality mark.

This means it is easy to use, up-to-date and based on the latest evidence. Learn more about [how we produce our information](#).

Używany przez nas język

Chcemy, aby wszyscy chorzy na nowotwór czuli, że nasze informacje pisane są z myślą o nich.

Staramy się, by były one jak najbardziej jasne i przejrzyste. Aby to osiągnąć:

- używamy prostego języka,
- wyjaśniamy terminy medyczne,
- używamy krótkich zdań,
- używamy ilustracji w celu wyjaśnienia tekstu,
- przedstawiamy informacje w jasny sposób,
- upewniamy się, że wszystkie kwestie są zrozumiałe.

Używamy języka inkluzywnego dla wszystkich płci i piszemy w nieformalnym stylu, aby nikt nie czuł się wykluczony. Kiedy jest to wskazane ze względów klinicznych, używamy słów „mężczyzna” i „kobieta” lub „męski” i „żeński”. Robimy to na przykład, wymieniając pewne części ciała lub podając dane statystyczne dotyczące występowania chorób.

Więcej o tym, jak opracowujemy nasze materiały, można przeczytać [tutaj](#).

Organizacja Macmillan Cancer Support zapłaciła za przetłumaczenie tych informacji na język polski przez firmę tłumaczeniową.

Właściwa opieka i wsparcie dla pacjenta

Jeśli ktoś ma nowotwór i nie mówi po angielsku, może się obawiać, że to wpłynie na jego leczenie i opiekę. Zespół opieki zdrowotnej powinien jednak zaoferować każdemu poziom opieki i wsparcia oraz informacje, które spełniają jego potrzeby.

Wiemy, że czasami pacjenci mogą doświadczać dodatkowych trudności, próbując uzyskać właściwe wsparcie. Na przykład, jeśli pacjent pracuje zawodowo lub ma rodzinę, może być mu trudno znaleźć czas, aby zgłaszać się na wizyty w szpitalu. Może także martwić się o pieniądze i koszty dojazdu. Wszystko to może wywoływać stres i pacjent może nie wiedzieć, jak sobie z tym poradzić.

Pomoc jest jednak dostępna. Nasza telefoniczna linia wsparcia może zaoferować poradę dotyczącą takiej sytuacji w języku pacjenta. Można porozmawiać z pielęgniarkami, doradcami finansowymi, doradcami zajmującymi się świadczeniami społecznymi czy pracą zawodową. Osobom z nowotworami oferujemy także dotacje od fundacji Macmillan. Są to jednorazowe kwoty pieniędzy, które można przeznaczyć na takie wydatki, jak parking szpitalny, przejazdy, opiekę nad dziećmi czy rachunki za ogrzewanie.

Możliwość rozmowy z organizacją Macmillan w języku polskim

Można zadzwonić do organizacji Macmillan pod bezpłatny numer 0808 808 00 00 i porozmawiać z nami w języku polskim za pośrednictwem tłumacza. Można porozmawiać z nami o swoich obawach i kwestiach medycznych. Po uzyskaniu połączenia telefonicznego wystarczy powiedzieć po angielsku nazwę swojego języka. Nasza infolinia jest czynna 7 dni w tygodniu w godzinach od 8:00 do 20:00.

© Macmillan Cancer Support 2024 – organizacja charytatywna zarejestrowana w Anglii i Walii (261017), Szkocji (SC039907) oraz na Wyspie Man (604), działająca także w Irlandii Północnej. Spółka z odpowiedzialnością ograniczoną do wysokości gwarancji, zarejestrowana w Anglii i Walii pod numerem 2400969. Numer rejestracyjny spółki na Wyspie Man: 4694F. Adres siedziby: 3rd Floor, Bronze Building, The Forge, 105 Sumner Street, London, SE1 9HZ. Numer VAT: 668265007

Dokładamy wszelkich starań, aby przekazywane przez nas informacje były dokładne, jednak nie można zakładać, że odzwierciedlają one obecny stan badań medycznych, który nieustannie ulega zmianom. Osoby, które martwią się swoim stanem zdrowia, powinny skonsultować się z lekarzem. Organizacja Macmillan nie ponosi odpowiedzialności za żadne szkody wynikające z nieścisłości podanych tutaj informacji lub informacji pochodzących od osób trzecich, takich jak informacje przedstawione w witrynach internetowych, do których podajemy łącza.